

's-Hertogenbosch Pensmarkt 17-19 / Markt 44

Kadastraal : 's-Hertogenbosch, G-7823	Bouwjaar : M.E.
Eigenaar : AMEV Levensverzekering nv	Architect :
Huidige functie : winkel en opslagruimte	Oorspr. functie :
Verbouwingen : XVIII, XIX, 1905/1906, 1936, XXd	
Archief : Gemeente 's-Hertogenbosch, werkarchief BAM	

Beschrijving

Algemeen:

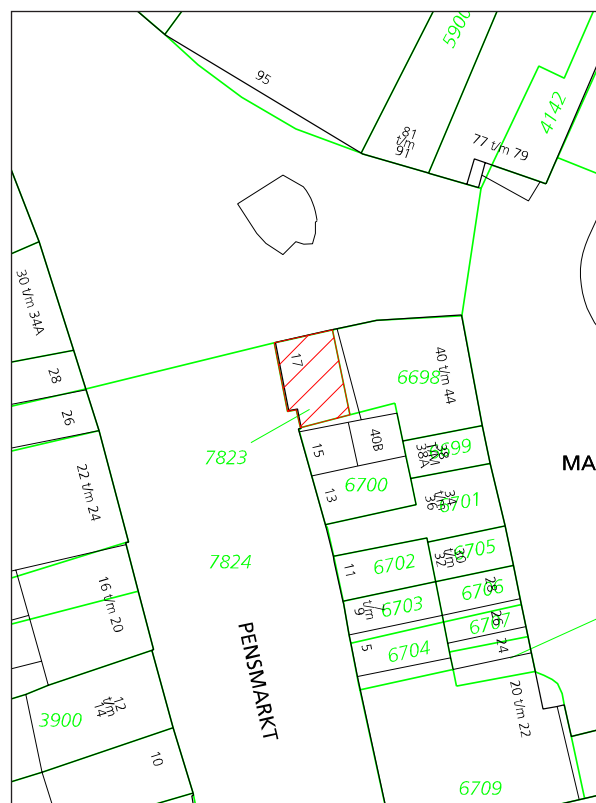
Het pand Pensmarkt 17-19 / Markt 44 is gelegen binnen het bouwblok dat zich op het marktplein bevindt, te weten de Markt, de Pensmarkt en de Schapenmarkt. Het pand heeft zijn oorsprong in twee afzonderlijke bouwmassa's, die rond 1900 zijn samengevoegd. In het bouwdeel aan de Pensmarkt bevinden zich in de muren nog restanten van de middeleeuwse stadshal (vermoedelijk de vleeshal).

Het bouwdeel aan de Pensmarkt telt vijf niveaus, namelijk een kelder, een begane grond, twee verdiepingen en een zolderverdieping. Het dak bestaat uit een platdak met een schild aan de voorzijde, dat aansluit op het zadeldak van de dwarsbouw aan de Markt. Het dak heeft een bitumineuze dakbedekking. In dit dakvlak bevindt zich een dakkapel met plat dak, afgedekt met leien. De ondiepe uitbouw aan de voorzijde, thans onderdeel van een moderne winkelpui, vormt vermoedelijk een restant van een voormalig pothuis en heeft een platdak.

Tegen de oorspronkelijke kopse gevel van het bouwdeel aan de Pensmarkt, op de hoek Pensmarkt- Markt, is een ondiepe dwarsbouw geplaatst. Dit hoekpand heeft een opbouw in vijf niveaus, te weten een kelder, een begane grond, twee verdiepingen en een zolderverdieping onder een zadeldak. Behalve de laat-middeleeuwse kelder, voorzien van tongewelf, dateert de huidige bouwmassa grotendeels uit de 18e eeuw. De neo-classicistische vormgeving van de gevels is in de latere 19de eeuw tot stand gekomen, gelijk met de enkelvoudige balklagen boven de verdiepingen en de kapconstructie. De begane grond van het hoekpand en het bouwdeel aan de Pensmarkt zijn tegenwoordig samengevoegd tot één ruimte. De voormalige scheidingmuur tussen beide bouwdeelen is op dit niveau verdwenen.

Gevel aan de Pensmarkt:

De neo-classicistische gevel aan de Pensmarkt

bestaat uit drie delen: een uitspringend deel, horende bij het hoekpand; rechts hiervan een met een sprong teruggelegde gevel horende bij de voormalige langsbouw; en tot slot de uitbouw ter hoogte van de begane grond van het hoekpand.

De gevel van het uitspringende deel is gepleisterd en voorzien van blokmotief en wordt voortgezet in de gevel grenzend aan de Markt. Op de eerste en tweede verdieping bevinden zich twee T-vensters in een geprofileerde gevelopening met afgeronde hoeken en een kuif. De vensters zijn geplaatst op raamdorpels die samenvallen met de waterlijsten, die over de volle breedte van de gevel doorlopen.

In de uitbouw ter hoogte van de begane grond is een moderne winkelpui aangebracht. Deze uitbouw loopt door tot halverwege het terugliggende rechter deel van de gevel.

Gevelzijde Pensmarkt.

Het rechter deel van de gevel heeft tot in de twintigste eeuw een klok- of trapgevel gehad. Met de verbouwing van 1906 is deze gevel gewijzigd in de huidige lijstgevel, waarbij de gevel vermoedelijk ook is verhoogd. Het is niet uitgesloten dat zich in het opgaand muurwerk van de gevel nog delen van de oude gevel, maar mogelijk ook nog ouder muurwerk bevindt. De huidige gevel is gepleisterd. Tegen de rechterzijmuur bevindt zich een deuropening, geplaatst in een halfronde gevelopening. Op de eerste verdieping zijn twee moderne vensters met draaiend onderraam en vast bovenraam. De twee T-vensters op de verdieping (XIXB) bezitten een schuivend onderraam. De onderdorpels vallen samen met de over de volle breedte van de gevel doorlopende waterlijst. Ter hoogte van de balklaag boven de eerste en tweede verdieping bevinden zich sierlijk vormgegeven strijkalkankers. Deze ankers horen bij een in 1906 gesloopte 17de eeuwse klok- of trapgevel. De gevel eindigt met een geprofileerde kroonlijst die doorloopt over de gevel aan de Markt-zijde.

Gevel aan de Markt:

De gevel aan de Markt is een voortzetting van de uitspringende gevel aan de Pensmarkt. De begane grond bestaat uit een moderne winkel-pui. Het opgaand muurwerk ter hoogte van de eerste en tweede verdieping is gepleisterd en voorzien van blokmotief. Zowel op de eerste als op de tweede verdieping bevinden zich twee T-vensters die identiek zijn aan de vensters in het uitspringende geveldeel aan de Pensmarkt. De kroonlijst en uitkragende bakgoot van de gevel aan de Pensmarkt zijn over deze gevel voortgezet.

Rechterzijgevel (zijde Pensmarkt):

Slechts het bovenste deel van de rechterzijmuur, die grenst aan het buurpand Pensmarkt 15, is in het zicht en wordt gevormd door een gecementteerd tuitgevel met schouderstuk. Deze gevel bevat mogelijk nog ouder, laat-middeleeuws muurwerk.

Linkerzijgevel (zijde Markt):

Het pand heeft de linkerzijmuur gemeenschappelijk met het hoekpand Markt 40-42. Deze gevel hoort bij de bouwmassa die in de 18de eeuw tot stand is gekomen. Dit sluit de aanwezigheid van nog ouder, laat-middeleeuws muurwerk niet uit.

Interieur:

Onder het aan de Pensmarkt gelegen bouwdeel bevindt zich een kelder gedekt met een betonnen vloer. De kelder onder het bouwdeel aan de Markt, heeft een tongewelf haaks op de Pensmarkt. De keldermuren bevatten nog laat-middeleeuws muurwerk. Beide kelders staan met elkaar in verbinding door een secundaire, door het gewelf heen gebroken doorgang. In het hoekpand zijn de oorspronkelijke balklagen boven de begane grond en de verdieping vermoedelijk in de latere negentiende eeuw vervangen door enkelvoudige balklagen. De zolderverdieping bezit twee eenvoudige spanten met nokstijl en nokgording. De nok is evenwijdig aan de gevel aan de Markt gelegen.

Redengevende omschrijving

Het pand Pensmarkt 17-19 / Markt 44 heeft hoge stedenbouwkundige waarde vanwege de prominente ligging van het pand met de hoek Pensmarkt / Markt.

Het pand heeft hoge monumentale waarde vanwege de hoge ouderdom van de bouwmassa en vanwege de aanwezigheid van belangwekkende structuurbepalende kelders, horende bij de laatmiddeleeuwse fase.

Datum verkenning: 16 juni 2003 / 2 november 2003
Fotografie: M. Bimmel
Veldwerk: M. Bimmel en S. Masselink
Tekst rapportage: A.K. Hemmes